Contributed by Jan Ploem
woensdag, 07 augustus 2002 -

Met Rood gaan we op zoek naar alternatieve werkplaatsen, linkse initiatieven, progressieve ontmoetingen op Vlaamse grond. We openen met een succesverhaal, het verhaal van Radio Centraal, de alternatieve zender in Antwerpen. Met een gesprek met Peter De Ceulaer, de voorzitter van dit recalcitrant station.

Waar komt die naam ‘centraal’ vandaan?

Peter: die naam is er eerder toevallig gekomen, als een soort van banale grap. Eind jaren 70, begin 80 zijn een aantal mensen begonnen met de radio die van mening waren dat er een noodzaak was aan alternatieve media. Ze waren van oordeel dat bepaalde thematieken, kunstvormen, sociale en politieke opvattingen in de officiële media niet aan bod kwamen of stiefmoederlijk behandeld werden. Meteen zat Centraal ook onder het etiket ‘links’. Heel wat van die mensen kwamen uit de post-68 periode, uit de nieuwe sociale bewegingen, uit de radicale linkerzijde, de RAL, de Freinet-beweging, de culturele sfeer, de King Kong, et cetera. De naam ‘Centraal’ is vanaf dan een eigen leven gaan leiden en spoedig uitgegroeid tot een begrip in de Antwerpse underground en daarbuiten. Vanaf het begin heeft Radio Centraal haar specifiek geluid, een amalgaam van de meest uiteenlopende genres muziek en woord naar buiten gebracht. Tot op vandaag werkt het enthousiasme van de pioniers aanstekelijk en heeft vertakkingen in tal van kunstruimten zoals Factor 44 bijvoorbeeld.

Je zei ‘specifiek geluid’: waarin onderscheidt Radio Centraal zich van andere media?

Peter: de radio functioneert als een ongecontroleerd projectiel die vele ladingen dekt, die vele facetten in zich draagt en moeilijk onder één noemer te brengen valt. Zowel op het vlak van muziek, als happenings, redactionele bijdragen. Wat van centraal belang is, is onze onafhankelijkheid: we zijn niet afhankelijk van reclame-inkomsten of van instanties. Voorts doet de radio aan pionierswerk: zo was Centraal de tijd ver vooruit met de hedendaagse dance-muziek. Radio Centraal is dan ook ware avant- garde, ontdaan van elitaire connotaties.

De radio heeft een ‘links’ profiel: wat zijn de ideologische achtergronden?

Peter: aanvankelijk kwamen de pioniers uit traditioneel links, uit de vakbond, de RAL, linkse socialisten, mensen met engagementen rond kansarmoede, migranten, buurtwerk, milieu e.d. Ze wilden daar rond eerder traditionele radio maken, maar door toevallige omstandigheden is deze groep geradicaliseerd en is niet enkel de inhoud radicaal maar ook de vorm en worden de mogelijkheden van het medium geëxploreerd. De redactieprogramma’s van die dagen waren dan ook legendarisch, onder meer door die engagementen. Vandaag, door verschuivingen in de tijdsgeest, is dat engagement niet meer zo vanzelfsprekend maar wat blijft is het zich afzetten tegen de gevestigde maatschappij.

Drijft het specifieke geluid van Radio Centraal jullie niet in de armen van de repressieve tolerantie en preekt de radio niet voor eigen kapel?

Peter: ik geloof van niet. Radio Centraal trekt wel degelijk naar brede lagen van de bevolking: zo zijn er projecten zoals ‘Onze scholen/kroegen de lucht in’ die erkend worden en overigens gesubsidieerd zijn. De verschillende muziekgenres in de diverse programma’s vormen in de feiten clusters die een breed publiek kunnen bereiken.

Hoe functioneert Radio Centraal als organisatie?

Peter: Centraal is een sovjet, een radenrepubliek. Jaarlijks kiest de Algemene Vergadering het Dagelijks Bestuur. De vergaderingen van het DB zijn open voor alle leden van de radio en in de feiten wordt daar ook duchtig van gebruik gemaakt. Elke programmamaker is ook lid van de radio, van de vzw en is ‘mede-eigenaar’ van Centraal en is mee verantwoordelijk. Bovendien betaalt elke medewerker een maandelijkse bijdrage van minimum 3,72 Euro. Die maandelijkse bijdragen zijn van

uitermate groot belang voor onze onafhankelijkheid en de continuïteit. Vandaag zijn er meer dan 150 medewerkers en daar rond een grote periferie. We zenden 24u op 24u, 7 dagen op 7 uit met een overvolle programmatie, weliswaar meer en meer in de avond en tijdens de nacht en minder in de ochtend, wat ons ‘soort’ mensen reflecteert.

Hoe positioneert de radio zich in het huidige ‘medialandschap’?

Peter: Vanuit onze klemtoon op authenticiteit, ons engagement, het niet toegeven, het niet afwijken van de oorspronkelijke idealen zonder daarom vast te roesten, zijn we er in geslaagd een collectief project te doen leven en hebben we een naambekendheid verworven. Andere alternatieve radio’s in Vlaanderen zijn verdwenen of slabakken door te plooien, door van naam te veranderen en de idealen op te geven. Je verandert zo maar niet van naam: ik vind dat ondemocratisch, de mensen die de organisatie mee hebben opgericht kunnen in vele gevallen niet meer mee beslissen. Veranderen van naam is in feite toegeven dat je aan het knoeien bent... Wat de andere alternatieve media betreft zoals Indymedia bijvoorbeeld, daar staan we zeer positief tegenover en kunnen we samenwerken. De rest van de media zijn commercieel en volstrekt waardeloos in onze optiek: ze dienen als vehikel voor reclame, reclame-inkomsten en zijn onderworpen aan kijk-en luistercijfers.

Hoeveel luisteraars heeft Radio Centraal?

Peter: dat is moeilijk te achterhalen. De VRT heeft ooit eens een onderzoek gedaan om een ‘VPRO-achtige’ (in hun termen) zender te starten en men kwam tot de conclusie dat dit enorm veel geld zou kosten als dit professioneel zou gedaan worden. Honderden werknemers zou dit vergen plus een gigantische infrastructuur aan studio’s, productiehuizen enzovoort en dit alles zonder reclamegeld.

Wat brengt de toekomst voor Radio Centraal?

Peter: de uitzendingen in Antwerpen verder consolideren en uitbouwen. We werken ook samen met andere alternatieve radio’s in België, in het kader van een Europees project. We denken evenwel niet aan filialiseren: een Radio Centraal –Gent, -Brussel enzovoort is onmogelijk en zou tot vervaging leiden. Het rechtstreekse contact tussen de programmamakers onderling en het DB is het sociale en democratische glijmiddel waarmee de radio functioneert. We willen wel elders gelijkaardige initiatieven ondersteunen, helpen zonder te betuttelen op technisch, logistiek en inhoudelijk vlak. Voorts willen we het maximale zendbereik in de Antwerpse regio optimaliseren...

Is Centraal elitair?

Peter: Neen. Bij ons staat wonderwel de luisteraar centraal. Je kan de radio niet opzetten als geluidsbehang. Voor een goed ‘centraal’-programma moet je gaan zitten en luisteren. We maken liever een programma waar 3 mensen naar luisteren dan een slecht programma waar honderdduizend naar luisteren. Bij ons komt datgene aan bod wat elders niet kan of mag. Een muziekstuk van 6 u., verschillende registers van woordkunst, radicale satire: het kan allemaal. Centraal is ook een broeikast, een werkplaats die de goegemeente wakker schudt en waaraan tal van kunstenaars meewerkt, mensen die geïnteresseerd zijn in verschillende expressievormen.

Antwerpen zit wel in een bijzondere politieke context: hoe kijkt de radio daar tegenaan?

Peter: wat ons politiek allen bindt is de strijd tegen het Vlaams Blok. De fascisten zijn onze vijand nummer één. Elk jaar organiseren we een antifascistische week, waarbij elke programmamaker iets in zijn programma mee doet en dat wordt zeer goed opgevolgd. Bij een eventuele machtsovername door het Blok in deze stad, zijn we bereid de radio te gebruiken als instrument tegen deze strontpartij, tegen dat stadsbestuur. We zullen daarbij overgaan tot de permanente actie totdat de fascisten er uit liggen. Verder ondersteunen we politieke actie op een kritische wijze in onze verslaggeving, zonder onze onafhankelijkheid op te geven. Nogal wat alternatieve radio’s in het

buitenland vertegenwoordigen een bepaalde stroming: je hebt anarchistische, communistische,… zenders. Centraal representeert niet een welbepaalde stroming, maar heeft meerdere facetten. Bovendien leggen die zenders een sjabloon op van zoveel reggae, ‘wereldmuziek’, punk, zoveel hardcore enzovoort en verpieteren zo tot een zogenaamde ‘jongerenzender’. We zijn absoluut geen jongerenzender: alle leeftijden komen aan bod, alle muziekgenres die tegen de stroom in gaan zijn te beluisteren. Van ‘musique concrète’, improvisatie, klassiek, experimentele jazz, geluidsconstructies naar authentieke ‘wereldmuziek’… Overigens zetten we ons scherp af tegen die zgn. ‘wereldmuziek’, gemaakt voor de westerse smaak en de markt, we zetten ons af tegen de versfinxing, de verzuiderpershuizing van die muziek.

Tenslotte: nog een woordje van de Voorzitter?

Peter: organisaties zoals de onze – en in Antwerpen zijn we de grootste van de radicale linkerzijde in de brede, culturele zin des woords- moeten vasthouden aan hun idealen, principes en niet plooien voor de druk van de commercie. Bovendien is organisatiefierheid van enorm belang: wanneer je een poosje bij Centraal bent, krijg je een “Centraal-gevoel”. Overigens illustreren de soms heftige discussies op het Dagelijks Bestuur dat gevoel, die betrokkenheid met ‘onze’ radio, dè Radio. Door van naam te veranderen bijvoorbeeld, verander je ook de organisatie, de inhoud en leidt doorgaans tot vervlakking, vervaging en het uiteindelijk verval.

Peter De Ceulaer was in de jaren 80 actief bij de SJW en is vandaag tevens militant bij de SAP-Antwerpen